

Nr 128.

Ankom till riksdagens kansli den 20 maj 1927 kl. 11 f. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts förslag angående reglering av reservpersonalens avlönings- och pensionsförmåner m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(1:a avd.)

Under punkterna 11 och 80 av fjärde huvudtiteln i den till riksdagen avlätna, den 4 januari 1927 dagtecknade propositionen angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1927—1928 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avvaktan på den proposition angående reglering av reservpersonalens pensions- och avlöningsförmåner m. m., som kunde komma att avlåtas till riksdagen, beräkna ordinarie förslagsanslaget till arméns personal över stat till 380,000 kronor och ordinarie förslagsanslaget till marinens reservpersonal till 120,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen avlåten, den 18 mars 1927 dagtecknad proposition (nr 227), vilken för förberedande behandling hänvisats till statsutskottet, under åberopande av det vid propositionen fogade utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen

dels godkänna de av departementschefen i berörda statsrådsprotokoll förordade grunder för avlöning till reservpersonalen under tjänstgöring,

dels besluta, att pensionen skall utgöra för förtidsavgången och i reserven utnämnd officer (likställd) 900 kronor samt för förtidsavgången och i reserven utnämnd underofficer (flaggkorpral) 672 kronor,

dels godkänna vad departementschefen med avseende å pensionernas utgående i övrigt föreslagit,

dels i riksstaten för budgetåret 1927—1928 upptaga ordinarie förslagsanslaget till arméns personal över stat med oförändrat belopp, 380,000 kronor.

dels ock öka ordinarie förslagsanslaget till marinens reservpersonal, nu 117,000 kronor, med 3,000 kronor, till 120,000 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft följande inom riksdagen väckta motioner, nämligen

dels en inom första kammaren av herr *E. A. Enhörning* väckt motion, nr 330, däruti hemställts, att riksdagen ville besluta, att all reservpersonal, vare sig vederbörande redan fyllt 39 år eller redan helt fullgjort all militär

fredstjänstgöring, må medgivas rätt att uppbära en gång för alla ett kapitaliserat värde av densamma enligt hittills gällande bestämmelser tillkommande pension, utgörande för officer 768 kronor och för underofficer 672 kronor;

dels en inom samma kammare av herr *M. N. Fehr* väckt motion, nr 334, däri hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t an hålla om förslag till nästa års riksdag angående de ytterligare åtgärder, som kunna anses erforderliga i syfte att dels säkerställa det såsom erforderligt beräknade årliga tillloppet av nya reservofficerare vid armén, dels motverka den starka avgången från reservofficersbanan;

dels ock tvenne likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *O. A. E. Lithander*, nr 335, och den andra inom andra kammaren av herr *H. K. V. Bäcklund m. fl.*, nr 453, däruti hemställt, att riksdagen med anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 227 angående reglering av reservpersonalens avlönings- och pensionsförmåner m. m. måtte medgiva,

att officer eller underofficer i reserven, vilken fullgjort honom åliggande tjänstgöringsskyldighet men å vilken de i propositionen nr 227 till innevarande års riksdag angivna pensionsbestämmelserna icke skola bliva tillämpliga, skall vara berättigad att efter uppnådda 40 års ålder utbekomma i stället för honom tillkommande pensionsförmåner ett mot dessas efter 5 procent kapitaliserade värde svarande belopp,

att, därest dylik officer eller underofficer avlider, innan han uppnått den för rätt till pension stadgade levnadsålder, till hans efterlevande anhöriga eller annan rättsinnehavare skall utbetalas ett mot pensionsförmånernas vid tiden för dödsfallet efter 5 procent kapitaliserade värde svarande belopp,

att officer eller underofficer i reserven, vilken till följd av skada eller sjukdom, som ådragits utom tjänstgöringen, icke kunnat fullgöra honom åliggande tjänstgöringsskyldighet, skall vara berättigad att av reservpensionen uppbära så stort belopp, som svarar mot av honom fullgjord tjänstgöring, med rätt för honom eller, därest han avlider, innan han uppnått den för rätt till pension stadgade levnadsålder, hans efterlevande anhöriga eller annan rättsinnehavare att i stället för pensionsförmånerna utbekomma ett mot dessas efter 5 procent kapitaliserade värde svarande belopp,

samt att arméns reserver tillhörande förtidsavgången personal för sig och efterlevande tillerkännes samma rätt att utbekomma pensionens kapitaliserade värde, som tillerkännes övrig personal i reserven.

I fråga om de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina framställningar, får utskottet hänvisa till motionerna.

*Kungl. Maj:ts
förslag.*

I fråga om reservpersonalens *avlöningsförmåner under tjänstgöring* har departementschefen anslutit sig till ett av försvarsväsendets lönenämnd avgivet förslag, som i stort sett går ut på att bringa nu gällande föreskrifter i närmare överensstämmelse med 1921 års avlöningsreglementen för den aktiva militärpersonalen.

Vad *pensionsförmånerna* angår, har departementschefen i överensstämmelse med av pensionskommittén och lönenämnden framlagda förslag tillstyrkt, att reservpensionen skall bestämmas till 900 kronor för officer eller vederlike samt 672 kronor för underofficer. I övrigt har departementschefen endast förordat en mindre jämkning i 1925 års riksdags beslut i denna del.

Departementschefen har vidare framlagt förslag om villkoren för de *nya förmånernas tillämpande på redan i reserven anställd personal*.

Anslagen till arméns personal över stat och till marinens reservpersonal hava av Kungl. Maj:t i riksstaten för budgetåret 1927—1928 beräknats till 380,000 kronor, respektive 120,000 kronor. Häri har någon ändring nu icke blivit ifrågasatt.

Kungl. Maj:ts förslag beträffande *avlöningsförmånerna under tjänstgöring* för reserven tillhörande personal har utskottet ansett sig böra tillstyrka.

Utskottets
yttrande.

Vad därefter angår *pensionsförmånerna* för reservpersonalen, vill utskottet erinra om att riksdagen i samband med den nya försvarsorganisationens antagande beslöt, att förtidsavgången och i reserven utnämnd personal skulle efter uppnådda 55 års ålder erhålla pension, officer med 600 kronor och underofficer med 400 kronor. Enligt de hittills gällande bestämmelserna utgör reservpensionen 300 kronor för officer och 200 kronor för underofficer. Förutom pensionstillägg erhåller emellertid reservpensionstagare för närvarande vissa pensionsförhöjningar enligt 1925 års kungörelse angående ny pension. Sammanlagt uppgår reservpensionen med såväl pensionstillägg som pensionsförhöjningar till 768 kronor för officer och 672 kronor för underofficer. Därest såväl pensionstillägg som pensionsförhöjningar medgäves å de av riksdagen i beslutet om den nya försvarsorganisationen fastställda pensionsbeloppen, skulle reservpensionen för officer uppgå till 996 kronor och för underofficer till 792 kronor. Kungl. Maj:t föreslår nu, att pensionsbeloppen skola bestämmas till 900 kronor för officer och 672 kronor för underofficer. Dessa pensioner skulle anses såsom nyreglerade och varken pensionstillägg eller pensionsförhöjning ifrågakomma. Med hänsyn till vad sålunda anförts beträffande pensionsbeloppen och i beaktande av angelägenheten av att tillgodose behovet av reservbefäl, har utskottet icke ansett sig böra ifrågasätta någon ändring i Kungl. Maj:ts förslag härutinnan.

I fråga om kapitalisering av pensionens värde medgav 1925 års riksdag beträffande i reserven utnämnd personal ävensom i fråga om flottans reserv tillhörande förtidsavgången personal *dels* att därest beställningshavare, vilken fullgjort honom åliggande tjänstgöringsskyldighet, avlede, innan han uppnått den för rätt till pension stadgade levnadsålder, skulle till hans efterlevande anhöriga eller annan rättsinnehavare utbetalas ett mot pensionens vid tiden för dödsfallet efter 5 procent kapitaliserade värde svarande belopp, *och dels* att den, som fullgjort sin tjänstgöringsskyldighet, skulle vid viss tidpunkt, olika i olika fall, äga utbekomma i stället för pensionen ett mot dennas efter 5 procent kapitaliserade värde svarande belopp. Härutinnan har

Kungl. Maj:t nu icke ifrågasatt någon ändring. I motionerna I:335 och II:453 har emellertid yrkats, att förtidsavgångna vid arméns reserver skulle likställas med vid flottan förtidsavgången personal beträffande rätt att utbekomma pensionens kapitaliserade värde. Den år 1925 beslutade skillnaden mellan å ena sidan förtidsavgången personal vid armén och kustartilleriet och, å andra sidan, dylik personal vid flottan grundar sig på ett av försvarsrevisionen i detta hänseende framlagt förslag. Att nu på grund av ett motionsvis framfört yrkande göra ändring i vad 1925 års riksdag i förevarande avseende beslutat, anser sig utskottet icke kunna tillstyrka, men förutsätter att Kungl. Maj:t har sin uppmärksamhet riktad på det i motionen framförda spörsmålet.

I förenämnda motioner I:335 och II:453 har därjämte yrkats, att den, vilken till följd av skada eller sjukdom, som ådragits utom tjänstgöringen, icke kunnat fullgöra honom åliggande tjänstgöringsskyldighet, skulle vara berättigad att av reservpensionen utfå så stort belopp, som svarade mot av honom fullgjord tjänstgöring med rätt för honom eller, därest han avlede, innan han uppnått den för rätt till pension stadgade levnadsålder, hans efterlevande anhöriga eller annan rättsinnehavare att i stället för pensionsförmånerna utbekomma ett mot dessas efter 5 procent kapitaliserade värde svarande belopp. Då fall kunna förekomma, där det skulle vara obilligt, om vederbörande av angivna orsak skulle gå miste om varje pensionsförmån, anser utskottet lämpligt att i så måtto tillmötesgå motionärerna, att utskottet föreslår, att Kungl. Maj:t må äga bereda vederbörande dylik förmån i fall, där så med hänsyn tagen till den tjänstgöring, som fullgjorts, finnes skäligt, varvid dock som villkor torde böra uppställas, att hindret för tjänstgöringsskyldighetens fullgörande i övrigt skall hava oavbrutet förelegat och vara av militärläkare vederbörligen styrkt.

Vad därefter beträffar frågan om *de nya avlöningsförmånernas tillämpande i fråga om redan i reserven anställd personal*, har utskottet icke haft något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag härutinnan. Ej heller förleder vad av Kungl. Maj:t föreslagits beträffande tillämpningen av *de nya pensionsförmånerna å den nuvarande reservpersonalen* någon erinran, utom såvitt avser personal, som för närvarande icke är underkastad någon fredstjänstgöringsskyldighet och i följd härav ej heller tillförsäkrad pension. Sistnämnda förhållande äger rum i fråga om *dels* sådana i flottans och kustartilleriets reserver utnämnda officerare, som genomgått sjökrigsskolan, men icke vunnit anställning på aktiv stat, *dels* nämnda reserver tillhörande förtidsavgången personal, *dels ock* slutligen i samma reserver utnämnda underofficerare.

I fråga om nyssnämnda i flottans och kustartilleriets reserver utnämnda officerare ävensom den samma reserver för närvarande tillhörande förtidsavgångna personalen förutsättes av Kungl. Maj:t såsom villkor för de nya pensionsförmånernas tillgodonjutande allenast, att vederbörande skall befinna sig i den ålder, att han blir skyldig i reserven fullgöra åtminstone

en repetitionsövning. Det torde emellertid vara befogat att beträffande sådan hithörande personal, vars fredstjänstgöringsskyldighet i reserven skulle begränsa sig till endast en repetitionsövning vid flottan eller två repetitionsövningar vid kustartilleriet, ytterligare i förevarande hänseende uppställa den fordran, att vederbörande före de ändrade bestämmelsernas ikraftträdande på aktiv stat eller i reserven fullgjort tjänstgöring under viss, ej alltför kort tid. Härutinnan synes lämpligen böra krävas, av personal tillhörande flottans reserv minst 3 års och av personal tillhörande kustartilleriets reserv minst 2 års föregående tjänstgöring på aktiv stat eller i reserven.

Beträffande de nuvarande till kategorien i reserven utnämnda hänförliga underofficerarna i flottans och kustartilleriets reserver utgöras dessa av sådant manskap, som i samband med eller efter avgången från fast anställning utnämnts till underofficerare i reserven utan skyldighet att därstädes underkasta sig någon utbildning eller annan fredstjänstgöringsskyldighet. De förhållanden, under vilka denna personal sålunda inträtt i reserven, synas böra föranleda därtill, att densamma ställes utanför de nya bestämmelsernas tillämpningsområde.

I fråga därefter om de i motionerna I:330 och 335 samt II:453 framställda yrkandena om medgivande för den äldre reservpersonal, som ej är avsedd att innefattas under de nya pensionsbestämmelserna, av rätt för sig eller efterlevande att utfå pensionens kapitaliserade värde anser utskottet, att dessa yrkanden icke böra föranleda till någon riksdagens åtgärd. I likhet med Kungl. Maj:t håller nämligen utskottet före, att man i förevarande sammanhang bör begränsa sig till sådana åtgärder, som må erfordras för att för framtiden säkerställa tillgången på reservbefäl.

Vidkommande den av Kungl. Maj:t verkställda *beräkningen av anslagen* till arméns personal över stat och till marinens reservpersonal har utskottet intet att häremot erinra. De av utskottet föreslagna jämkningarna beträffande reservpersonalens pensionsförmåner torde icke inverka på anslagsberäkningen. Ifrågavarande anslag böra således i riksstaten för budgetåret 1927—1928 upptagas med de av Kungl. Maj:t föreslagna beloppen, 380,000 kronor, respektive 120,000 kronor.

I övrigt har departementschefens yttrande icke givit utskottet anledning till särskilt uttalande.

Vad slutligen beträffar den i motionen I:334 gjorda framställningen angående *ytterligare åtgärder i syfte att säkerställa det såsom erforderligt beräknade årliga tilloppet av nya reservofficerare vid armén* och för att motverka den starka avgången från reservofficersbanan, har utskottet velat framhålla, att genom de av utskottet här ovan tillstyrkta förändringarna i nu gällande avlönings- och pensionsbestämmelser reservpersonalens ekonomiska förmåner för framtiden avsevärt förbättras. Utskottet, som anser lämpligt, att någon erfarenhet vinnes rörande de förbättrade förmånernas inverkan på reservbefälsrekryteringen, är därför icke berett att tillstyrka det motionsvis framlagda förslaget om ytterligare åtgärder för säkerställande

av reservofficersrekryteringen vid armén. Givetvis förutsätter utskottet dock, att Kungl. Maj:t det oaktat ägnar denna fråga sin uppmärksamhet. På grund av vad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

I) att riksdagen må

a) godkänna de av departementschefen i statsrådsprotokollet över försvarsärenden den 18 mars 1927 förordade grunder för avlöning till reservpersonalen under tjänstgöring;

b) besluta, att pensionen skall utgöra för förtidsavgången och i reserven utnämnd officer (likställd) 900 kronor samt för förtidsavgången och i reserven utnämnd underofficer (flaggkorpral) 672 kronor;

c) godkänna vad departementschefen i avseende å pensionernas utgående i övrigt föreslagit, dock med iakttagande av vad utskottet här ovan anför;

d) i riksstaten för budgetåret 1927—1928 upptaga ordinarie förslagsanslaget till arméns personal över stat med oförändrat belopp 380,000 kronor;

e) öka ordinarie förslagsanslaget till marinens reservpersonal, nu 117,000 kronor, med 3,000 kronor till 120,000 kronor;

II) att herr Lithanders motion I:335 och herr Bäcklunds m. fl. motion II:453, i vad desamma icke må anses besvarade genom vad utskottet härom anført, icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda;

III) att herr Enhörnings motion I:330 icke må av riksdagen bifallas;

IV) att herr Fehrs motion I:334 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 20 maj 1927.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar S. H. Kvarnzelius, A. C. Lindblad, A. F. Vennersten, J. L. Widell, C. P. V. Nilsson i Gränebo, O. Bergqvist, A. Pers, E. A. Hallin, C. I. Asplund, E. A. Bergström, C. Johansson i Hälsingborg och D. A. Petré;

från andra kammaren: herrar A. Anderson i Råstoeck, A. Wiklund, C. R. Jansson i Falun, L. J. Carlsson-Frosterud, O. Olsson i Kullenbergstorp, A. Å:son Törnkoist i Karlskrona, P. M. Olsson i Blädinge, E. Kristensson i Göteborg, B. F:son Holmgren, S. Persson i Fritorp, J. Olofsson i Digernäs och K. S. V. Ward.